

Jenni Marjokorpi, Mikko Niemelä & Maria Ahlholm, Helsingin yliopisto
Ainedidaktiikka kadoksissa perusopetusta koskevista raporteista

Perusopetusta koskevaa yhteiskunnallista keskustelua Suomessa on hallinnut viime vuodet huolipuhe, joka kumpuaa kansainvälisissä arvioinneissa havaitusta oppimistulosten laskusta. Sekä oppimistuloskehityksen syistä että tulevaisuuden kehittämissuunnista näyttää kuitenkin olevan epäselvyyksiä ja erimielisyyksiä. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme neljää keväällä 2026 julkaistua dokumenttia, joissa esitetään, miten perusopetuksen koettu alennustila tulisi korjata. Aineistona ovat opetus- ja kulttuuriministeriön laadittamat Peruskoulu 2045 -tulevaisuusvisio ja Oppimistulostyöryhmän raportti, eduskunnan tarkastusvaliokunnan työn ja talouden tutkimuslaitos Laborelta tilaama oppimistuloskehitystä tarkasteleva raportti sekä Sitran Koulutuspolitiikan korjaussarja -muistio.

Analysoimme dokumentteja erityisesti ainedidaktiikan kannalta kysyen, missä roolissa oppiaineiden opetukseen ja sen tutkimukseen liittyvä tieto on sekä mitä jää puuttumaan, jos nämä näkökulmat sivuutetaan. Peilaamme analyysissa tunnistamiamme diskursseja Youngin ja Mullerin (2010) esittämään koulun kolmen tulevaisuusskenaarion heuristiikkaan.

Analyysimme mukaan oppimistuloskehitystä tarkastelevissa dokumenteissa korostuvat talousdiskurssi, jossa opetus nähdään inhimillistä pääomaa tuottavana panostuksena, kapeasti määritellyt perustaidot sekä oppimistulosten mittaamisen kysymykset. Nämä diskurssit ehdottavat skenaarion 1 suuntaista paluuta selkeämmin määriteltävään ja mitattavaan koulutietoon. Visioraportti puolestaan edustaa väljää kestävyys- ja hyvinvointidiskurssia, jonka geneeriset osaamistavoitteet ovat lähimpänä skenaariota 2. Ainedidaktiikan sivuuttamisen myötä raporteista jää puuttumaan konkreettinen ymmärrys opetuksesta ja oppimisesta oppiainejakoisessa ja tiedonalatietoa rekontekstualisoivassa perusopetuksessa. Samalla jää sivuun skenaarion 3 tapainen ajatus ajattelun rajoja venyttävästä merkityksellisestä tiedosta. Tutkimuksessa pohdimme, mitä annettavaa ainedidaktisella tutkimuksella voisi olla tähän keskusteluun.